

Hovorna.

(Nevážnost k české literatuře právnické.) Právníci více než jiní jsou spíati se svým státem, jehož právo aplikují, hájí atp. Právníci více než jiní lidé jsou méně přístupni změnám, formalismus jejich myšlení nerad mění obsah. Je v tom setrvačnost, inertia, což česky znamená i duševní lenost. Právníci za Rakouska, ať se hlásili k té nebo k oné národnosti, byli konec konců rakouskými právníky, jichž oficiální řečí byla němčina a oficiální literaturou byla literatura německá (sc. obsahu právnického). Sami jsme podnikali dosti pro své osvobození v kultuře právnické, leč nesvobodní jsouce, dovedli jsme toho velmi málo. Literatura právnická jeví se nejen v knižních či časopiseckých publikacích, leč i v kritických posudcích a v reflexu, jaký jeví v praxi právní. Je přirozeno, že česká literatura mohla mít na praxi poměrně malý vliv. Randa měl vliv, ale jen tou okolností, že mohl býti zcela dobře počítán též mezi spisovatele německé, jinak vliv Pražákův byl čestnou výjimkou.

Převratem nastala naprostá změna poměrů. Čeština stala se vedoucí řečí a českým právníkům dáno bylo, formovati naše právo. Není-li literární produkce dosud uspokojivá, je literární kritika v žalostném úpadku. Spíše čeští lidé referují o knize německé, než o knize české. Nejde o chválu, jde o kritické hodnocení. Uvedu případ velmi charakteristický: Hermann-Otavský vydal vzácnou knihu o pojišťovacím právu, kritickou recenzi přinesl jedině tento Časopis z pera podepsaného, jinak ani Sborník, ani Právník kritické recenze nepřinesly, Právník se aspoň zmohl na reklamní odporučením spisu. Jiný případ měl jsem při publikacích právnického sjezdu: Ministerský úředník zaslal příspěvek, o české literatuře nebylo tam ani zmínky, musil jsem mu práci vrátiti se žádostí, aby nedostatek doplnil. Jiná věc je ta, že kritika (je-li) se odbude velmi povrchně, a přece nejde o strhání nebo vychválení práce, jde o hodnocení práce vzhledem na další vývoj naší právní vědy. V tom směru značí zrovna žalostný úpadek recense podepsané šířou »K« a uveřejňované ve Sborníku a Právníku; dříve bývaly to důkladné kritické referáty, psané třeba slohem velmi nezázivným, nyní jsou to letmé glosy, z nichž čtenář nezasevěčený ničemu neporozumí a jež zasvěcencům nic nepoví, poněvadž právě nijak nehodnotí, zpravidla jeví se v nich jen povrchnost recensentova, s jakou knihu recensovanou četl. Proč se píše spíše o cizích knihách, než o našich? Poněvadž je to pohodlnější. Čtenáři knihy té zpravidla neznají, kritisovaný kritice nerozumí a tak kritik je chráněn proti odpovědi a sype čtenářům do očí písek své domnělé učenosti. Kde je však vědecká poctivost? Kde je ono vřelé vlastenectví, jehož naši lidé mají plná ústa?

Není potom divu, že praxe se uchyluje skoro výlučně ke knihám německým. Mohu poukázati jen na literaturu, kterou cituje nejv. soud ve svých rozsudcích: Krainz, Ehrenzweig, Mayr-Harting, Stubenrauch z civilního práva. Charakteristickým v tom směru je rozhodnutí ze dne 19. května 1925, R II 151/25, radové nejv. soudu jistě nejednali mala fide, ale zajisté jim ani nenapadlo, že o sporné otázce existuje jakási česká literatura. Je to prostě síla návyku, která se dá vysvětliti, omluviti, ale proti níž musíme vši mocí bojovati. Jde o velmi vážnou součást naší národní kultury.

Otázka této duchovní samostatnosti je důležitější než otázka, zda rozsudek má být vydán česky či německy. Pohodlnější je vlastenčiti jazykově. Dříve to bylo nutné, dnes to však nedostačuje.

Desolátní tento stav zaviňují též autoři. U nás považovalo by se za velikou neskromnost, kdyby autor poslal časopisu autoreferát. Tato skromnost je však spíše tichošlápství, jsouc vzdáleným odleskem bezmezné domyšlivosti španělských grandů. Je to skromnost, o níž platí slova: »Nur die Lumpen sind bescheiden«. Autor má povinnost na práci svoji upozorniti. Druhá vina je v nedostatečnosti organizace kritické rubriky v časopisech, tu zpravidla rediguje listonoš, t. j. přinese-li od někoho nějakou kritiku, je dobře, nepřinese-li, je také dobře. Sborník dříve přinašoval obšírné recenze, jenže to byly referáty pro sbor profesorský vzhledem na habilitaci, mimořádnou či řádnou profesuru, jinak se beztoho nic nepsalo. Nyní jsou však tři university a tu ono pohodlí zmizelo (bohudík!). Právnick mívá dobrou organizaci recensenské služby, dnes je však velmi neúplný. Právnický Obzor kritikou se vůbec nezabývá a časopis tento také nemá organizaci kritiky dobudovanou. Ostatní časopisy jsou jiného rázu, takže do jejich redakčního programu tato referentská povinnost nespadá. Některé z nich, jako Česká advokacie, Časopis pro železniční právo a politiku, mají cílou referentskou službu. Mladí právníci ve svém orgánu »Všehrd« pěstují poměrně nejúplnější referáty literární. — Žeň je velmi smutná, podobá se spíše suchopáru než obdělávanému poli. A přece je náprava nutná. Redakce musí si ustanoviti stále referenty pro určité obory, musí referentům zaslati knihy (autoři se musí postarati, aby redakce knihy dostaly!) a referenti musí dodržeti lhůtu redaktorem stanovené. Jde o organizaci, jde o disciplínu. Důsledek této indisciplinovatosti je ten, že české právnícké knihy se úžasně málo kupují. Srovnáme literární produkci Dánska a Československa, nebo Švýcarska a Československa! Jde v obou případech o odbytiště mnohem menší, než je naše území, a v obou případech je produkce mnohem větší a dosahuje většího rozšíření. V tom směru jevíme se jako prostí barbaři. Nezapomínejme, že máme velkého konkurenta v právnícké vědě polské a že i Maďari vykazují značnou úroveň právnícké vědy. Máme-li na západě Němce a na východě tyto dva sousedy, musíme se snažiti, abychom aspoň východních sousedů dostihli. Budeme-li však jeviti dosavadní nevážnost k vlastní literatuře právnícké, pak zajde chuť každému psáti. Nejde o chválení, jde o kritické hodnocení, ale to znamená trochu více, než paragrafové řemeslo. Sedláček.

Některé sporné otázky z oboru zákona o závodních výborech. Stará zkušenost, že praxe jest kamenem zkušebním zákonů, osvědčuje se i u zákona o závodních výborech ze dne 12. srpna 1921, č. 330 Sb. zák. a nař., a jest účelem těchto řádků na některé sporné body poukázati. Tak hned pokud se týče samého zřízení závodních výborů, ustanovuje § 1 imperativně: »Závodní výbor zřizuje se pro každý samostatný závod výdělečně činný, v němž je trvale (celoročně) zaměstnáno aspoň 30 zaměstnanců, a jenž trvá aspoň půl roku od zahájení výroby.« Přesto jest však předpis tento pouze lex imperfecta, poněvadž se nestanoví v zákoně nikde žádná sankce pro případ, že nařízený závodní výbor přece nebude zřízen. Naopak z § 1 a násl. prováděcího nařízení vládního k tomuto zákonu ze dne 29. prosince 1921, č. 2 Sb. zák. a nař. r. 1922 vyplývá, že se ponechává zaměstnancům závodu samým, zastoupeným svými důvěrníky, a není-li jich tedy nejstaršími členy závodního zaměstnanectva, aby se dohodli se správou závodu o zřízení závodního výboru, při čemž v případě sporu rozhodne komise rozhodčí. Není-li však v závodě dělnického neb úřednického výboru, tedy sestaví správa závodu v dohodě se zaměstnancí výbor volební z nejstarších zaměstnanců trvale tam zaměstnaných, skládající se ze tří členů, zaměstnává-li závod nejvýše 500 osob a při více zaměstnancích z pěti členů a téhož počtu náhradníků, a volební výbor vypíše a řídí volby do závodního výboru. (§ 1 a 3 cit. nař.)

I stává se, že správa závodu beze všeho souhlasí s přáním dělnictva, obyčejně organisované skupiny jeho, a také sestaví se v dohodě se zaměstnanci volební výbor, ale v zápětí propustí členy tohoto výboru, což je velice snadné v závodě se smluvenou hodinovou výpovědí z práce, a to se opakuje důsledně, takže jest zřejmý zámysl její znemožniti provedení voleb do závodního výboru a tím zřízení jeho. Jedná se o to, zda-li a kde má zaměstnanectvo hledati pomoci proti takovému libovůli. Obrátí-li se na politický úřad I. stolice, pověřený dle § 29. zák. o záv. výborech trestním řízením pro případ, že podnikatel nebo jeho zástupce úmyslně překáží závodnímu výboru v plnění úkolů jeho, nebo že neplní podnikatel povinnosti uložené mu v tomto zákoně, tedy odmítne politický úřad stížnost takovou pro nedostatek aktivní legitimace dělnictva nebo zřízenectva závodního ku stížnosti, ježto řízení trestní nelze tu zahájití výslovně »pouze na návrh závodního výboru« (odst. 3). Obrátí-li se na rozhodčí komisi, dovolávající se ochrany členů volebního výboru dle analogie § 22 zák. cit., dle něhož směl býti členové závodního výboru propuštěni z práce jen se souhlasem rozhodčí komise, tedy zamítne i ona stížnost tuto s poukazem na nález nejvyššího soudu správního ze dne 19. února 1924, č. 2931, který zní: »Ochranu, kterou poskytuje § 22 odst. 2 zák. o záv. výb. členům (náhradníkům) výboru závodního, nelze vztahovati i na členy výboru volebního.«

Z uvedeného plyne, že není-li přípustno analogickým výkladem poskytnouti ochranu členstvu volebního výboru, že by aspoň novelisací jeho mělo se tak státi, neboť jinak by zaměstnavatel svou libovůli znemožniti utvoření závodního výboru, na něž zaměstnanectvo jeho má zákonný nárok.

Avšak i když jde všechno hladce a volba závodního výboru jest vypsána, naskytou se mnohdy pochybnosti přímo v zákoně nerozhodnuté hned již v tom, kdo vlastně jest oprávněn voliti do závodního výboru. V závodě jest na příklad zaměstnána osoba notoricky slabomyslná, anebo osoba, na jejíž jmění byl uvalen konkurs. V takových případech jest míti za to, že i když neuvádí § 13 zák. pod lit. d) přímo jako důvod vyloučení z práva volebního do závodního výboru případy zbavení svéprávnosti nebo řízení konkursního, že tak učinil jen proto, že případy takové pokládal za málo praktické a že platí tyto důvody vylučovací dle analogie § 3 zákona volebního do obcí č. 75 z 1919, také i pro volby do výboru závodního, do něhož byl převzat doslovně důvod č. 4 o následcích trestního odsouzení (§ 13, lit. d) zák. o záv. výb.).

Naproti tomu nelze dle obdoby § 38 vol. řádu do obcí požadovati také při volbách do závodních výborů, jako se mnohdy děje, aby voličům byly dodány úřední obálky na hlasovací lístky, a naopak stačí, jsou-li lístky tak upraveny, že lze je složití tak, aby nebylo viditelné, kterou kandidátku volič volí, neboť § 11 zák. o záv. výb. pouze předpisuje přímou, tajnou volbu dle zásady poměrného zastoupení a vládní nař. č. 2 ex 1922 v §§ 14 a násl. také ničeho bližšího ohledně této formy nestanoví. Také jediný případ, kde rozhodčí komise rozsuzuje soukromoprávní nároky zaměstnanců ve smyslu § 3 lit. g) zák. o záv. výborech, zaydává namnoze pochybnosti hlavně pokud se týče odstavce: »Ustanovení tato se nevztahují na dělníka nebo zřízence, který se dopustil jednání, pro něž může býti pracovní nebo služební poměr bez výpovědi přerušen podle ustanovení § 82 živn. ř. a § 27 zák. o obch. pom.« I tvrdí zaměstnavatelé, že rozhodčí komise není příslušnou projednávatí případy, kde byl dělník ve smyslu § 82 lit. h) živn. ř. propuštěn z práce pro nemoc trvající přes 4 týdny. Poněvadž však zákon praví výslovně »dělník, který se dopustil jednání«, tedy byla by kompetence rozhodčí komise jen tehdy vyloučena, kdyby zaměstnavatel tvrdil, že se jedná o nemoc dělníkem »zúmyslně« přivoděnou a nikoli jen hrubou nedbalostí, neboť zákon žádá pozitivní jednání dělníkovu.

Rada vrchn. z. s. Karel Křepelka.